

ОСЕРЕДОК НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
ІМ. ШЕВЧЕНКА У ЧЕРКАСАХ



ЗАПИСКИ
ОСЕРЕДКУ НАУКОВОГО
ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА
У ЧЕРКАСАХ

Том II

ОСЕРЕДОК НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
ІМ. ШЕВЧЕНКА У ЧЕРКАСАХ



**ЗАПИСКИ
ОСЕРЕДКУ НАУКОВОГО
ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА
У ЧЕРКАСАХ**

Том II

Праці історико-філософської секції

Черкаси 2009

ББК 63.3(4Укр)+87+80

3 – 02

УДК 947.1/3(477) + 10

Записки Осередку Наукового Товариства ім. Шевченка у Черкасах:
36. наук. статей. – Том 2: Праці історико – філософської секції /
За ред. В.В.Масненко. – Черкаси: Осередок НТШ у Черкасах,
2009. – 240 с.

У другому томі "Записок Осередку" зібрано й опубліковано статті та матеріали наукових засідань Четвертих Богданівських читань (грудень 2006 р.) та П'ятих Богданівських читань (грудень 2008 р.), які відбулися на базі історико-філософського факультету Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Статті публікації збірників традиційно присвячені актуальним науковим проблемам у сфері гуманітаристики, які були обговорені на засіданнях Студентського наукового товариства Осередку НТШ у Черкасах у формі інтерактивного спілкування.

Матеріали розраховані на студентів, аспірантів, викладачів, фахівців гуманітарного профілю.

Редакційна колегія:

д.і.н., проф. *З.В. Масненко* (відповід. редактор), д.філол.н., проф.
В.Т. Поплізук, д.і.н., проф. *В.В. Гоцьняк*, д.і.н., проф. *Ю.П. Присяжнюк*,
д.філос.н., проф. *М.П. Іщенко*, к.і.н., доц. *К.В. Івангородський*,
к.і.н. *С.О. Шамара* (відповід. секретар), *І.В. Волошин*, *В.Ю. Присяжнюк*

*Рекомендовано до друку Президією Осередку НТШ у Черкасах
(протокол № 2 від 15 червня 2009 р.)*

ISBN 978-966-353-138-0

- © Осередок Наукового товариства ім. Шевченка у Черкасах, 2009
- © Студентське наукове товариство Осередку НТШ у Черкасах, 2009
- © В. Скульський, В. Масненко, І. Тарасенко, Л. Ромашенко та ін., 2009



Четверті Богданівські читання

Віталій Скальський (м. Київ). ЗАГАЛЬНІ ВРАЖЕННЯ 3

**Секція 1. Богдан Хмельницький, Хмельниччина
і державотворчі процеси в Україні козацької доби**

Віталій Масненко (м. Черкаси). В'ЯЧЕСЛАВ ЛИПИНСЬКИЙ ПРО
ДЕРЖАВОТВОРЧУ РОЛЬ РЕЛІГІЇ ТА ЦЕРКВИ У ДОБУ
ХМЕЛЬНИЧЧИНИ 4

Інна Тарасенко (м. Київ). ТВОРИ С. ТВАРДОВСЬКОГО ЯК ДЖЕРЕЛО
З ІСТОРІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДУ 1648–1658 рр. 9

Людмила Ромашенко (м. Черкаси). БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ І
ХМЕЛЬНИЧЧИНА В ХУДОЖНІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТЕОДОРА
ТОМАША ЄЖА 13

Інна Рудячук (м. Черкаси). ПОСТАТЬ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
В ХУДОЖНІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПАВЛА ЗАГРЕБЕЛЬНОГО
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ “Я, БОГДАН”) 23

Світлана Обрусна (м. Черкаси). ХУДОЖНЯ ІСТОРИЧНА ЛІТЕРАТУРА
ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
(ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ) 25

Костянтин Івангородський (м. Черкаси). ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИЙ
СОЮЗ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО З ІСЛАМ-ПРЕЄМ ШІ:
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОВІДНОСИН 33

Валентин Лазуренко (м. Черкаси). УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА
РЕВОЛЮЦІЯ СЕРЕДИНИ XVII ст. І ЧИГИРИНЩИНА 37

Олександр Пашковський (м. Черкаси). ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ
УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА В ЧЕРКАСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО 44

Юрій Вовкотруб (м. Черкаси). УКРАЇНСЬКА КОЗАЦЬКА ДЕРЖАВА
ДОБИ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО У ПРАЦЯХ
НАУКОВЦІВ ЧЕРКАСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ 47

Людмила Алексашкіна (м. Черкаси). НАЙМАНЕ ВІЙСЬКО
ГЕТЬМАНІВ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ КІНЦЯ XVII ст.:
ОДЯГ, ПРАПОРИ, ОЗБРОЄННЯ 50

**Секція 2. Актуальні питання історіографії
й історичного розвитку України**

Людмила Жицька (м. Київ). МАТЕРІАЛИ ІНСТИТУТУ РУКОПИСУ
НБУВ ІМ. В. ВЕРНАДСЬКОГО ПРО ЖИТТЯ
ТА ТВОРЧІСТЬ В.С. ПОННИКОВА 56

Вікторія Калінчик (м. Черкаси). УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ СТОСУНКИ
1917–1926 рр. В УКРАЇНСЬКІЙ ЕМІГРАЦІЙНІЙ ТА РАДЯНСЬКІЙ
ІСТОРІОГРАФІЇ 61

Інна Сирод (м. Київ). ПРОБЛЕМА ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СТЕПЕСЯ ГОНЧАРА В НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ 66

Володимир Присяжнюк (м. Черкаси). СПРОБИ РЕСТАВРАЦІЇ
УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА У РОСІЙСЬКИХ ПРОЕКТАХ
ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ XIX ст. 70

<i>Неля Гуля (м. Черкаси). ВВЕДЕННЯ У ДІЮ В КИЇВСЬКІЙ ГУБЕРНІЙ ПЕРШОЇ УСТАВНОЇ ГРАМОТИ (НА МАТЕРІАЛІ "КИЇВСЬКИХ ЄПАРХІАЛЬНИХ ВІДОМОСТЕЙ")</i>	75
<i>Андрій Стецюк (м. Черкаси). АНАЛІТИЧНА СТРУКТУРА ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНЦІВ У ДОБУ РЕВОЛЮЦІЇ 1905–1907 рр.</i> ..	80
<i>Віталій Скальський (м. Київ). "ПОЛЬСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ" В УКРАЇНІ 1917 р.: СПРОБА КОНЦЕПТУАЛЬНОГО ОКРЕСЛЕННЯ</i>	85
<i>Ольга Колосова (м. Черкаси). МОСКВОФІЛІ УКРАЇНИ ДОБИ ГЕТЬМАНАТУ 1918 р.: ПОПУЛІСТСЬКА ВИГАДКА ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ "МАЛОРОСІЙСЬКОГО ПОЛІТИКУМУ"?</i>	91
<i>Сергій Корноненко (м. Черкаси). АГРАРНА ПОЛІТИКА БІЛОГВАРДІЙСЬКИХ УРЯДІВ А. ДЕНІКІНА, П. ВРАНГЕЛЯ В НАУКОВІЙ СПАДЩИНІ ДОСЛІДНИКІВ 1920-х рр.</i>	95
<i>Сергій Шамара (м. Черкаси). АГРАРНЕ ПИТАННЯ В ТЕОРІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ (КІНЕЦЬ 1920-х – ПОЧАТОК 1940-х рр.)</i>	107
<i>Юрій Присяжнюк (м. Черкаси). ЯК В'ЯЧЕСЛАВ ЧОРНОВІЛ ДУМАВ ПО-УКРАЇНСЬКИ</i>	113

П'яті Богданівські читання

<i>Сергій Шамара (м. Черкаси). ЗАГАЛЬНІ ВРАЖЕННЯ</i>	117
--	-----

Секція 1. Державотворчі процеси доби Богдана Хмельницького: українські відголоси європейської історії

<i>Микола Шамрай (м. Черкаси). ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ ДОБИ ГЕТЬМАНЦІВ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО І МАЗЕПИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ</i>	118
<i>Валентина Савітько (м. Черкаси). ТРАНСФОРМАЦІЯ БОГДАНОВОЇ ІДЕЇ АВТОНОМІЇ ТА НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ У СФЕРУ ПОЛІТИЧНОЇ ПРАКТИКИ</i>	122
<i>Юлія Воллинець (м. Черкаси). БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ В ІСТОРИЧНИХ ПРАЦЯХ М. КОСТОМАРОВА ТА ІСТОРИЧНИХ РОМАНАХ І. НЕЧУЯ-ЛІВЕВИЦЬКОГО</i>	124
<i>Надія Якобчук (м. Київ). БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ТА ЙОГО ДОБА У НАУКОВІЙ СПАДЩИНІ І.М. КАМАНІНА</i>	130
<i>Світлана Кисіль (м. Черкаси). ПРОБЛЕМИ НОВОЄВРОПЕЙСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ У ВИМІРАХ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ</i>	131
<i>Людмила Алексашкіна (м. Черкаси). МІСТО ЧЕРКАСИ У КОЗАКОЗНАВЧИХ СТУДІЯХ Д.І. ЯВОРНИЦЬКОГО</i>	138
<i>Райса Бутенко (м. Черкаси). ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОГО АБСОЛЮТИЗМУ ДОБИ РАННІХ ТЮДОРІВ</i>	143
<i>Світлана Лышко (м. Черкаси). ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ РЕФОРМИ НА СЛОВОЖАНЦІНІ У 1765–1766 рр.</i>	147

Секція 2. Історія України модерного періоду: питання історіографії, історичної пам'яті та громадської активності

<i>Віталій Масненко (м. Черкаси). СУЧАСНІ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКІ СУПЕРЕЧНОСТІ ЩОДО ІСТОРИЧНОГО МИНУЛОГО: СПРОБА ДІАЛОГУ НА ТЛІ ПОЛІТИЧНОГО ПРОТИСТОЯННЯ</i>	151
---	-----

Юрій Присяжнюк (м. Черкаси). УКРАЇНСЬКА РОМАНТИЧНА ІСТОРІОГРАФІЯ СЕЛІАНСТВА: СПАДЩИНА, ЩО ПОТРЕБУЄ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ	157
Андрій Касян (м. Черкаси). ЩО ДІЯ НАС БАТУРИН СЬГОДНІ?	163
Анастасія Іщенко, Сергій Шамара (м. Черкаси). “ПОВІЙ ЗАХІДНИЙ ВІТРЕ НА НАДДНІПРЯНСЬКУ УКРАЇНУ” (з нагоди 140-річного ювілею “Просвіти” і 135-річчя НТШ)	166
Валентин Гарнага (м. Черкаси). АНТИКОЗНАВСТВО В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ І СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ “НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ” ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ	172
Сергій Шамара (м. Черкаси). НАУКОВА ГАЛУЗЬ НАЦІОЛОГІЇ	176
Інна Романенко (м. Черкаси). МОВНА ТЕМАТИКА НА АРХЕОЛОГІЧНИХ З’ЇЗДАХ (1869–1911 рр.)	184
Анна Новак (м. Черкаси). УКРАЇНСЬКА ІСТОРИЧНА ДУМКА ЯК СКЛАДОВА МОДЕРНОГО НАЦІОТВОРЕННЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ ст.	186
Іван Десятніков (м. Черкаси). ПОПИТ НА НАЙМАНУ ПРАЦЮ СЕРЕД СЕЛІАНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ В КІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	189
Олексій Гайій (м. Черкаси). ГРОМАДСЬКО-ПРОФСПІЛКОВИЙ РУХ У ПЕРІОД ДИРЕКТОРІЇ УНР	191
Олександр Десятніков (м. Черкаси). ПРОБЛЕМА БЕЗРОБІТТЯ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ ДОБИ НЕПУ	198
Наталія Посаль (м. Черкаси). “ВТЕЧА ВІД РАДЗНАКА” ЯК ПРОЯВ КРИЗИ СИСТЕМИ ПАРАЛЕЛЬНОГО ОБІГУ ВАЛЮТ	200
Ірина Варєнька (м. Черкаси). ПОЛІТИКА ПОЛЬЩИ ЩОДО УКРАЇНСЬКИХ КОНФЕСІЙ У ПЕРІОД 1918–1926 рр.	203
Олеся Сімон (м. Черкаси). ГОЛОДОМОР 1932–1933 рр. В УКРАЇНІ: ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ НАРИС ПРОБЛЕМИ	205
Вікторія Туренко (м. Черкаси). ОБ’ЄКТИВНЕ ТА СУБ’ЄКТИВНЕ В РЕФОРМАХ ДОБИ “ВІДЛИГИ”	209
Андрій Чумак (м. Черкаси). ПИТАННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА 1953–1964 рр. У ЗБІРНИКУ “ІСТОРІЯ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ УКРАЇНСЬКОЇ РСР”	212
Сергій Ганницький (м. Черкаси). ВОЛОДИМИР ГАЛАКТИОНОВИЧ КОРОЛЕНКО І ЧЕРКАЩИНА	215
Юлія Різник, Сергій Шамара (м. Черкаси). ВІДЧУТТЯ ІСТОРІЇ: С.С. НЕХОРОШЕВ І ЙОГО “ІСТОРИЧНІ ОПОВІДАННЯ”	216
Оксана Захаренко (м. Черкаси). ПИТАННЯ ВЛАДИ І ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ У ПОВСЯКДЕННИХ ПРАКТИКАХ МЕШКАНЦІВ ЧЕРКАС В ОСТАННІ ДЕСЯТИЛІТТЯ ІМПЕРІЇ РОМАНОВИХ	221
Юлія Мариніна (м. Черкаси). ОХОРОНА КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ У МУЗЕЯХ МІСТА ЧЕРКАСИ	224
Марина Кондратюк (м. Черкаси). ЯКІВ МИХАЙЛОВИЧ БРЮХОВЕЦЬКИЙ – МАЙСТЕР ГОНЧАРНОГО РЕМЕСЛА СЕЛА ГОЛОВКІВКА	228
Олександр Литвиненко (м. Черкаси). НОМО SOVIETICUS В АКТУАЛЬНІЙ ПАМ’ЯТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	229
Віталій Боримський (м. Черкаси). РОК-МУЗИКА В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ	231

Наукове видання

**ЗАПИСКИ ОСЕРЕДКУ НАУКОВОГО
ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА
У ЧЕРКАСАХ**

ТОМ II

ПРАЦІ ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКОЇ СЕКЦІЇ

(Збірник наукових статей)

<i>Науковий редактор –</i>	Віталій Масненко
<i>Комп'ютерне складання –</i>	Костянтин Івангородський
<i>Відповідальний за випуск –</i>	Сергій Шамара

Друк здійснено на різнографі
формату А4 Осередку НТШ
у Черкасах –

Людмила Любченко

Брошування здійснено ПП Чабаненко А.Ю., Видавництво «Ант»,
державне реєстраційне свідоцтво ЧС № 267 від 06.01.2000 р.
18000, м. Черкаси, бульв. Шевченка, 333.

Адреса Осередку НТШ у Черкасах: 18031, м. Черкаси, бульв. Шевченка, 81,
кімн. 521, тел. (0472) 37 – 55 – 57

Здано до набору 15.06.2009. Підписано до друку 15.07.2009. Формат 60x84/16.
Папір офсет. Гарнітура Times. Ум. др. арк. 18,0. Тираж 150 прим.